

The background is a dark blue gradient with abstract white and light blue circular patterns. On the left side, there is a large circular scale with tick marks and numbers ranging from 150 to 260. Other circular elements include dashed lines, solid lines, and arrows, some pointing clockwise and some counter-clockwise, creating a sense of motion and complexity.

STRES A JEHO ZVLÁDÁNÍ V UČITELSKÉ PROFESI

PHDR. EVA ŠÍROVÁ, PH.D.

STRES

Distres x Eustres

Kvantifikace (měření)

-biologická data x prožívání

Individualizace (ale i MxF)

Osobnostní zaměření

Situační pozadí

JAK STRES OVLIVŇUJE TĚLO

Mozek

špatné soustředění,
obavy, úzkosti, skleslost,
podrážděnost

Kůže

ztráta vlasů, lámající
se nehty, akné,
mastná pleť, suchá
pokožka, vyrážky

Klouby a svaly

napnuté a ztuhlé
svaly, bolest v
kloubech

Srdce a cévy

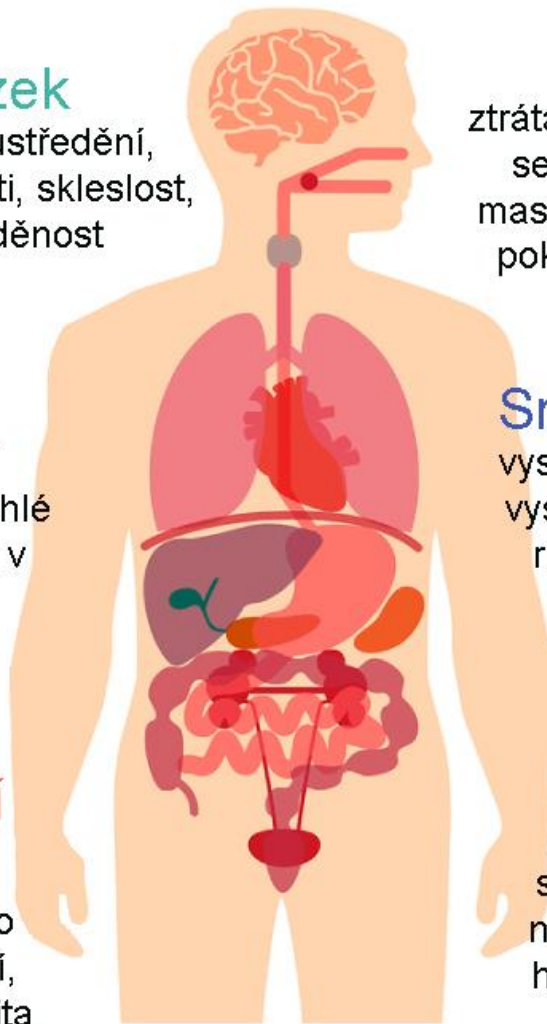
vysoký cholesterol,
vysoký krevní tlak,
riziko infarktu a
mrtvice

Imunitní systém

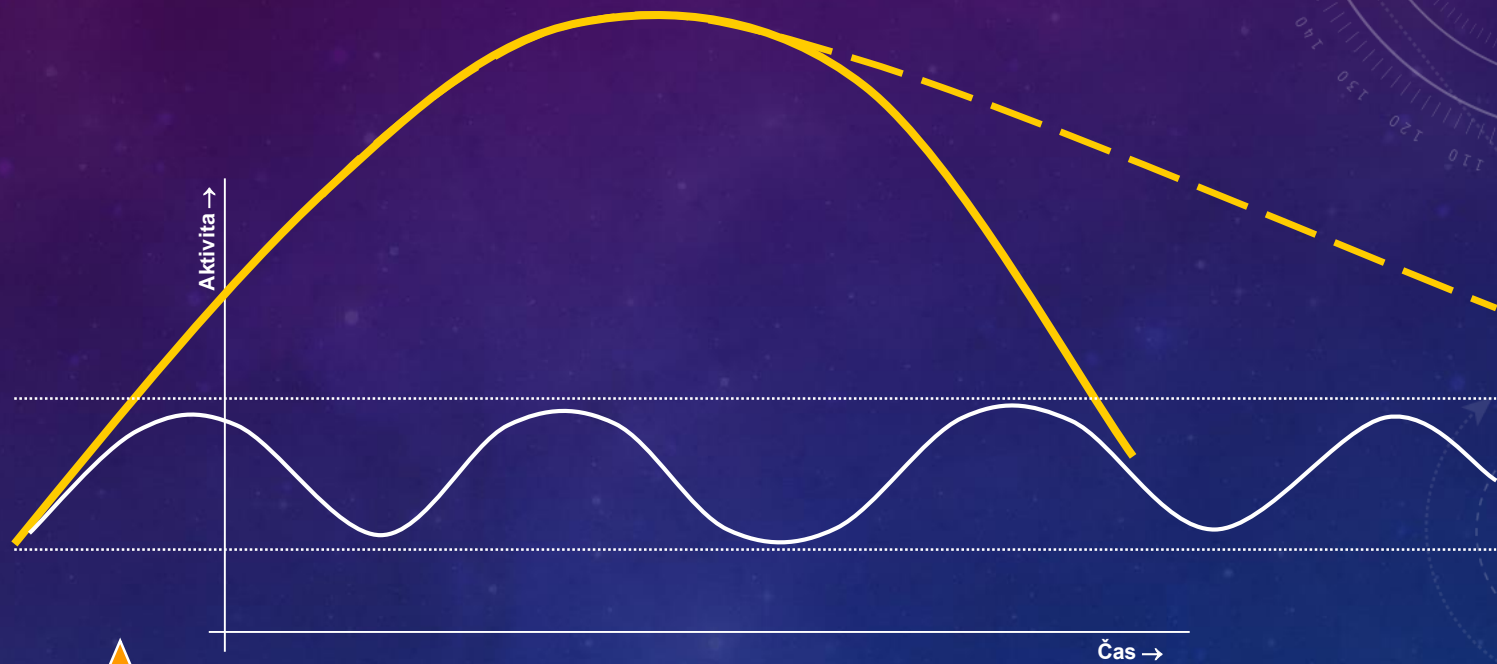
vysoké riziko
onemocnění,
špatná imunita

Pohlavní orgány

snížené libido,
nízká produkce
hormonů, PMS
syndrom

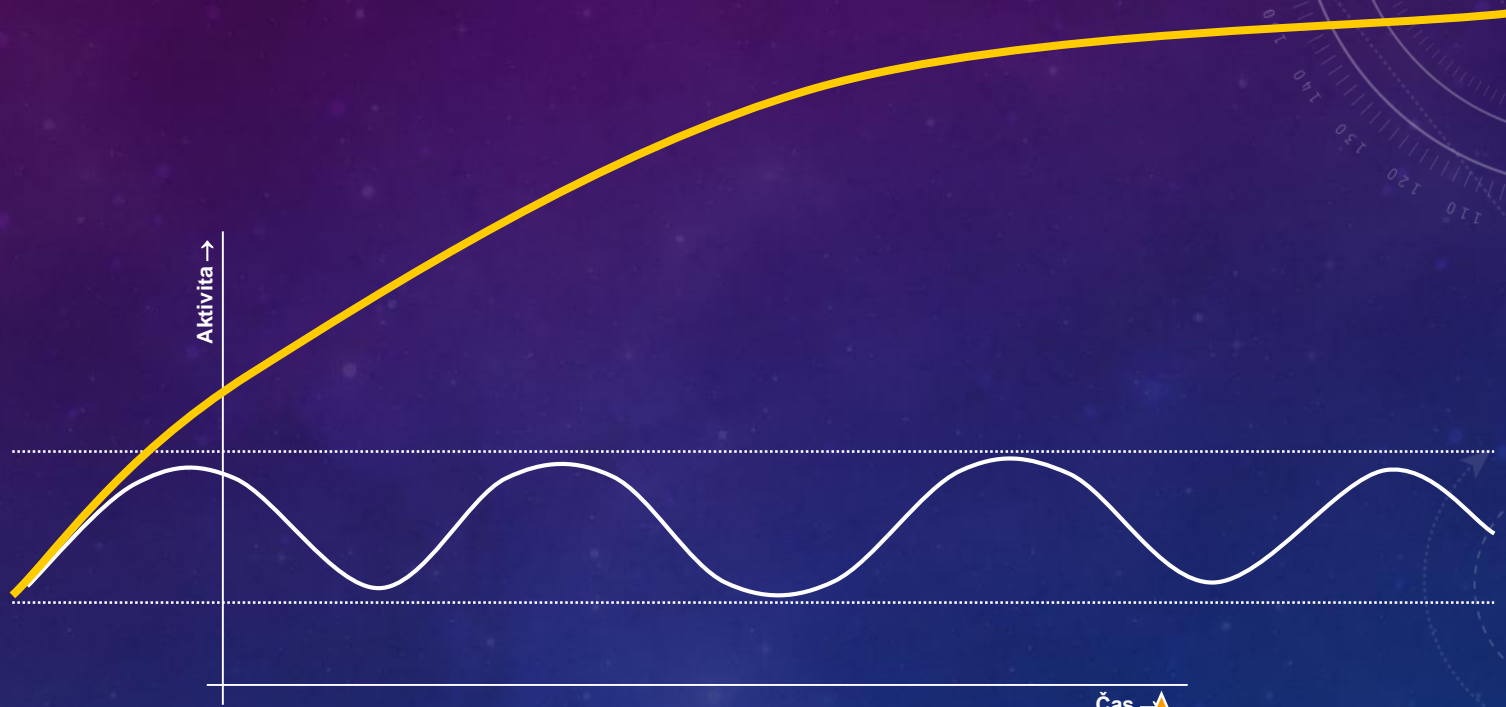
AKUTNÍ STRES

Stresující událost

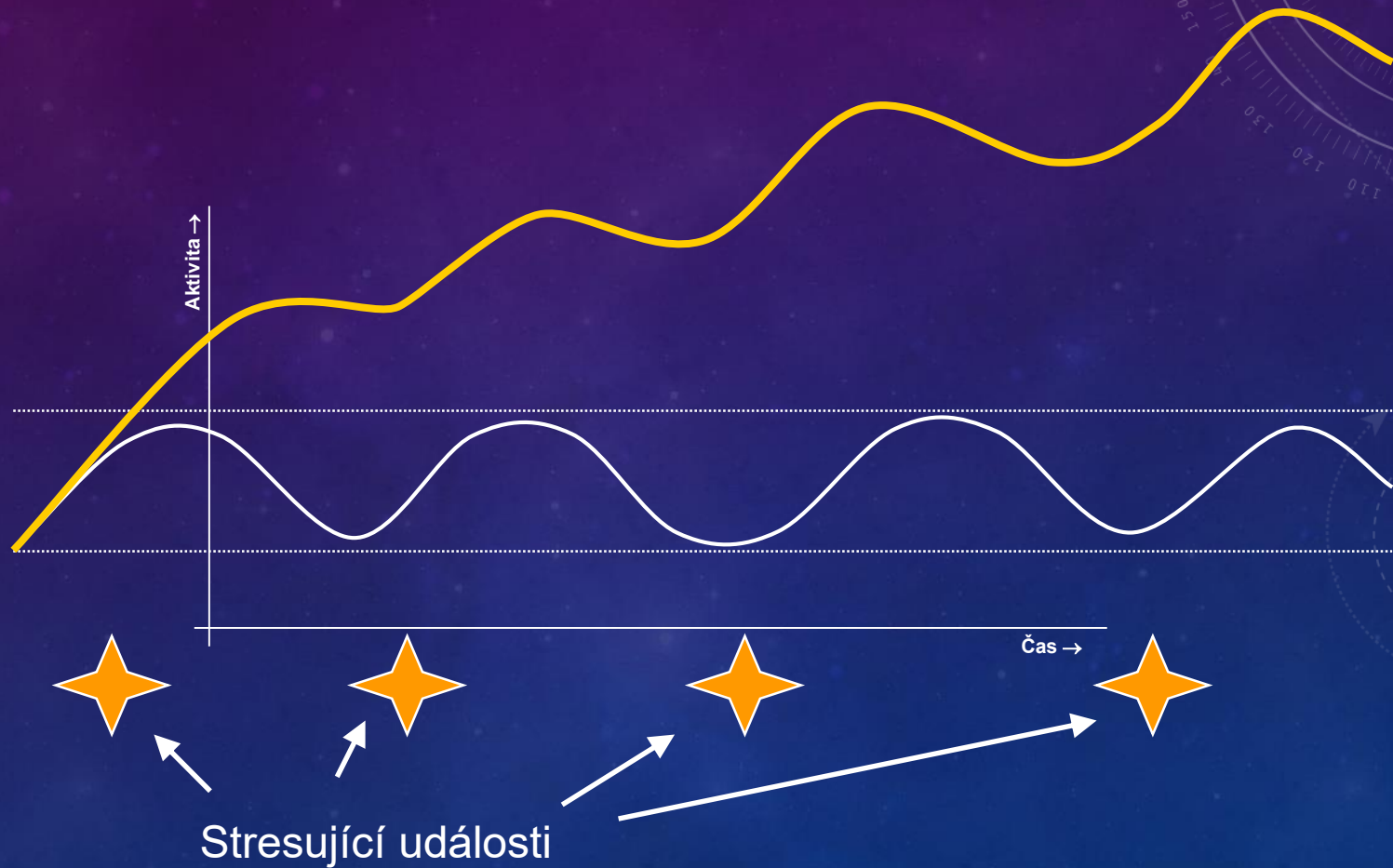
ANTICIPAČNÍ STRES

Stresující událost

CHRONICKÝ STRES

10 nejvíce stresových událostí

1.

Úmrtí partnera/
partnerky

2.

Rozvod

3.

Rozvrat manželství

4.

Uvěznění

5.

Úmrtí
blízkého
člena
rodiny

7.

Sňatek

6.

Úraz nebo vážné
onemocnění

8.

Ztráta
zaměstnání

9.

Usmíření
a přebudování
manželství

10.

Odchod
do důchodu

Jaké zdravotní potíže hrozí

Pokud často podléháte stresu, hrozí vám vážné zdravotní potíže. Ten totiž může ovlivnit imunitní systém, narušit trávicí trakt, zvýšit riziko srdečního infarktu a mrtvice a urychlit proces stárnutí. Také zvýšit riziko úzkosti, deprese a dalších duševních problémů.

Blesk.cz

STRESORY

- Čas
- Četnost úkolů
- Míra podnětů (krajnosti), dtto pro vztahy
- Osobní angažovanost (bez rezerv)
- Míra ohrožení (osobnostní a hodnotové ladění)
- Jinakost (postavení, kultura ...)
- Chybějící sociální síť (vztahy)
- Zátěžové parametry prostředí
- Smysluplnost

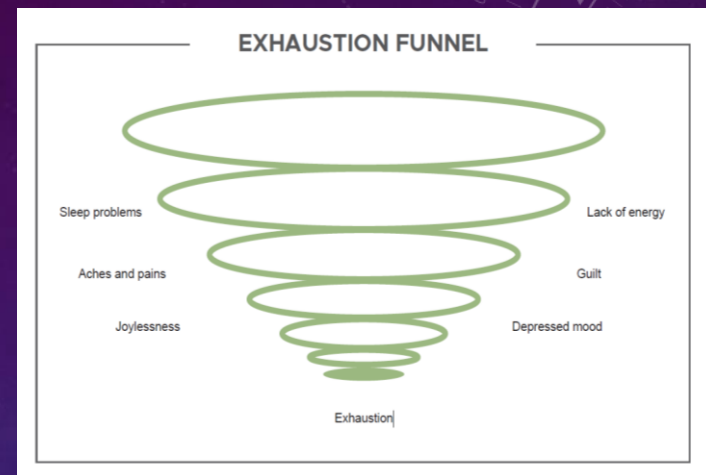
STRES MUŽŮ X ŽEN

- + náhlý nápor
- akce
- soutěživost (kdo z koho)
- - ohrožení sebeobrazu, sebeúcty
- + chronický dlouhodobý stres
- vztah
- proces (užít si to)
- - ohrožená atmosféra, vztahy ve skupině

SPECIFICKÉ PODOBY STRESU

- **PTSD** (stres odložený v čase); též u pečujícího nebo pacienta
- **Vyhoření** (dopad do všech rovin zdraví); pomáhající a kontaktní profese; „nadšenci“; plíživý rozvoj
- **Engagement** (zapálenost- dlouhodobý setrvalý a pozitivní stav uspokojení –fyz., emoč., kogn. komponenta)

MBCT-L

CVIČENÍ NAPLŇUJÍCÍ A VYČERPÁVAJÍCÍ AKTIVITY

Odkaz na audionahrávky MBCT-L:

<https://www.oxfordmindfulness.org/learn-mindfulness/resources/>

<https://vnitrniprostor.cz/audio/> (audio nahrávky meditací v češtině Šimona Grimmicha)

České nahrávky (autor Honza Burian):

https://praveted.info/files/Meditace_Prochazeni_tela.mp3 (více provázení, 15,5 minuty)

https://praveted.info/files/Meditace_Prochazeni_tela_TICHA.mp3 (více ticha, 12 minut)

SPECIFIKA PRÁCE VE ŠKOLSTVÍ

- Odpovědnost a její ne/dělení (všemocnost x bezmoc); klima pracoviště
- Komunikace (ve stresové situaci) – neustále v centru pozornosti
- Emoce (jak s nimi bezpečně pracovat u druhého, jak u sebe)
- Limity možností (pozitivní x negativní prožívání); „trvalá“ role
- Střet rolí (pomáhající x autorita)

NÁROKY PROFESE

- Neustálé vzdělávání
- Problém změn; přetížení, nejasná hranice práce
- Týmová x hierarchická práce
- Spolupráce x rivalita učitele a studenta, kolegy
- Pocit nedocenění
- Obviňování zvenčí (selhání, bezmoc)

JAK SE ZBAVIT STRESU, I BĚHEM JEDNÉ MINUTY?

9 jednoduchých věcí, které zkrátí stres a ulehčí vám život

Prodýchejte to

Několik hlubokých nádechů a výdechů zklidní nervový systém.

01

Bud'te vděční

Napište si aspoň jednu věc, za kterou jste vděční. Obrátíte tak svou pozornost na to pozitivní.

03

Bud'te láskyplní

Pokud někomu pomůžete nebo řeknete blízkému, jak ho máte rádi, vyplaví se vám hormony štěstí.

05

Představte si něco příjemného

Mozek věří představě skoro stejně jako skutečnosti. Přeneste se na nestresující místo a vizualizujte si ho.

07

Naplánujte si postup

Naplánujte si den a představte si, jak jste v něm úspěšní. I pokud nepůjete vše podle plánu, budete mít pocit větší kontroly.

09

02

Usmějte se a chechtejte se

Úsměv a smích zlepšuje náladu na fyzické úrovni (i když je smích „umělý“).

04

Na chvíli zpomalte

Aspoň na minutu zpomalte veškerou svou činnost (dýchání, mluvení, chůzi, ...).

06

Dejte si odstup, nejlépe v zeleni

Na chvíli se odstříhnete (vypněte telefon, zavřete PC, ...). V přírodě regenerujeme nejrychleji.

08

Stresovým situacím předcházejte

Pokuste se vyhnout situacím, které vás stresují a necítíte se v nich dobře.

+

Stáhněte si ZDARMA knihu Hodina navíc každý den

Poznejte 4+1 principy fungování lidské mysli, které vám usnadní plánování i boj se stresem

www.hodinanavic.cz

SALUTORY

- Práce s časem
- Řád - struktura
- Umění odpočinku (včas!)
- Hierarchie úkolů
- Úhel pohledu (vidět „jinýma“ očima)
- Sociální opora, vztahová síť
- Viditelné výsledky činnosti
- Adekvátní životní tempo
- Podpůrné aktivity (stát na více nohách)
- Smysluplnost!

VÝCHODISKA – PREVENCE

Vyvážený životní styl (včetně vztahů a hodnotové orientace)

„Zkušenostní“ (intuitivní) strategie zvládnání

Strukturované postupy zvládnání (relaxace...)

Odborná pomoc a spolupráce (nechat si pomoci)

AUTOREGULAČNÍ POSTUPY

- Střídání napětí a uvolnění (progresivní relaxace)
- Zaměření na cílový stav klidu (autogenní trénink)
- Imaginace (práce s obrazy a představami)
- Pozitivní myšlení
- Meditace (nácvik soustředění)
- Individuálně laděné postupy

Hormony štěstí

a jak si je zařídit

Dopamin

"hormon odměny"

- dokončení úkolu
- péče o sebe
- jídlo
- radost z malých vítězství

Oxytocin

"hormon lásky"

- hraní si se psem
- hraní si s dítětem
- držení se za ruce
- obejmutí blízkého
- ocenění někoho druhého

Serotonin

"stabilizátor nálady"

- meditace nebo běh
- sluneční svit
- procházky přírodou
- plavání
- jízda na kole

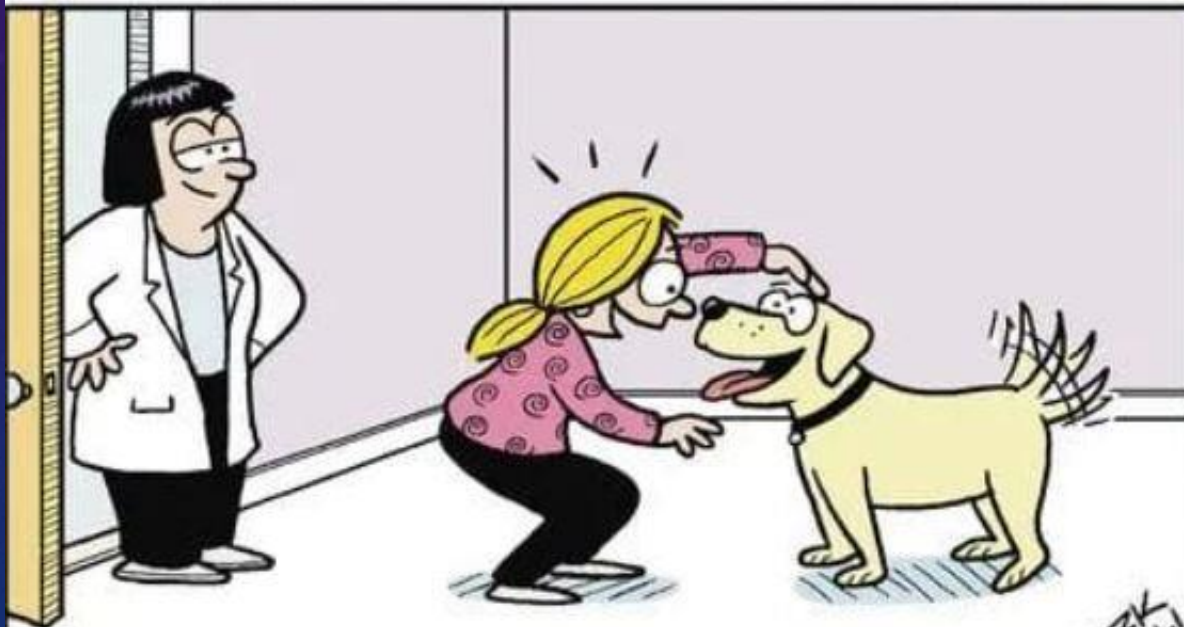
Endorfin

"tlumič bolesti"

- smích
- esenciální oleje
- sledování komedie
- hořká čokoláda
- cvičení

YOUR STRESS LEVEL IS HIGH.
FOLLOW ME TO THE LAB...

IN JAPAN, BROKEN OBJECTS
are OFTEN REPAIRED WITH
GOLD. THE FLAW is SEEN
as A UNIQUE PIECE OF the
OBJECT'S HISTORY, WHICH
ADDS TO its BEAUTY.

CONSIDER THIS
WHEN YOU FEEL BROKEN.

The background is a dark blue gradient with abstract white and light blue circular patterns. On the left side, there is a large circular scale with tick marks and numbers ranging from 150 to 260. Several smaller circles with arrows and dashed lines are scattered across the background, suggesting a sense of motion or a process.

ZVLÁDÁNÍ STRESU JE BĚH NA DLOUHOU TRAŤ!

DOTAZNÍKY

Test náchylnosti ke stresu

Zdroj a úroveň stresu

TEST NÁCHYLNOSTI KE STRESU - pro studenty

vždy	často	někdy	zřídka	nikdy
5	4	3	2	1

	Otázka č.:						Celkem
K:	1	5	9	13	17	21	
C:	2	6	10	14	18	22	
T:	3	7	11	15	19	23	
S:	4	8	12	16	20	24	
	Celkem:						

Zdroj a úroveň stresu

Instrukce : U každé otázky zvolte jednu z variant odpovědí podle následující tabulky:

skoro vždy	velmi často	občas	téměř nikdy
4	3	2	1

Tabulka č. 1 (přetížení)

1.	Nemáte dost času dokončit práci?	
2.	Musíte vynechat jídlo, abyste mohl(a) dokončit práci	
3.	Přejete si pomoc, abyste mohl(a) něco dokončit?	
4.	Máte pocit, že lidé od Vás očekávají příliš mnoho?	
5.	Cítíte se zavalen(a) tím, co se od vás očekává?	
6.	Máte pocit, že práce zasahuje do Vašeho volného času?	
7.	Jste zdeprimován(a), když pomyslíte na všechno, co máte udělat?	
8.	Nevidíte konec požadavků, které se na Vás kladou?	
9.	Rád(a) soutěžíte v práci i jinde?	
10.	Máte pocit, že máte příliš zodpovědnosti?	
	C e l k e m	

Test náchylnosti ke stresu - normy

VÝSLEDKY CELKEM	K	C	T	S
nízká úroveň zasažení	6 - 11	6 - 12	6 - 11	6 - 10
střední úroveň zasažení	12 - 16	13 - 17	12 - 16	11 - 15
vysoká úroveň zasažení	17 - 30	18 - 30	17 - 30	16 - 30
aritmetický průměr:	13,8	14,8	13,9	12,9

Zdroj a úroveň stresu - normy

VÝSLEDKY CELKEM	Přetížení	Frustrace
nízká úroveň stresu	10 - 19	10 - 21
střední úroveň stresu	20 - 25	22 - 29
vysoká úroveň stresu	26 - 40	30 - 40
průměr:	22,4	26,5

ZISKY A ZTRÁTY

Zbytečné zatěžování

Posilování odolnosti

Intenzita prožitku

Dlouhodobé vyčerpání

BURN OUT SYNDROM

Druhy vyčerpání:

- ↳ fyzické
- ↳ emocionální
- ↳ duševní
- ↳ sociální

PŘÍZNAKY VYHOŘENÍ

SUBJEKTIVNÍ:

- o velká únava
- o snížené sebehodnocení
- o kritika vlastních schopností a dovedností
- o zhoršené soustředění
- o podrážděnost
- o negativismus a kritika žáků (klientů)
- o rezignace

OBJEKTIVNÍ:

- o snížená celková výkonnost
- o zdravotní obtíže

PREVENENCE

INTERNÍ POSTUPY

- riskovat přiměřeně
- stanovovat si nejen cíle, ale i nástroje
- nechat se důsledně informovat o výsledcích své činnosti
- plánovat práci dopředu
- úspěch vnímat jako vedlejší produkt činnosti, nikoli cíl
- naučit se říkat NE
- přijmout vlastní nedůležitost

EXTERNÍ POSTUPY

- sociální opora
- kvalitní tým
- další činnosti a aktivity
- místo odpočinku

SPECIFIKA PRÁCE VE ŠKOLSTVÍ

- Odpovědnost a její ne/dělení (všemocnost x bezmoc); klima pracoviště
- Komunikace (ve stresové situaci) – neustále v centru pozornosti
- Emoce (jak s nimi bezpečně pracovat u druhého, jak u sebe)
- Limity možností (pozitivní x negativní prožívání); „trvalá“ role
- Střet rolí (pomáhající x autorita)

NÁROKY PROFESE

- Neustálé vzdělávání
- Problém změn; přetížení, nejasná hranice práce
- Týmová x hierarchická práce
- Spolupráce x rivalita učitele a žáka (rodiny), kolegy
- Pocit nedocenění
- Obviňování zvenčí (selhání, bezmoc)

PSYCHOHYGIENA

= duševní hygiena

- ✓ soubor preventivních opatření proti zvýšenému psychickému stresu aneb jak zůstat v životě naživu

PSYCHOHYGIENA

- Konkrétní postupy, které minimalizují dopady stresu (terciální prevence)
- Příprava na obtížnou životní situaci (sekundární p.)
- Průběžná prevence a příprava na stres (primární p.)
- Rozvíjení osobnostních potencialit a možností (širší pojetí)